

Moderne Monumenten

Oktober 2007 maakte minister Plasterk een lijst van honderd moderne rijksmonumenten bekend. Het waren toonaangevende objecten, gebouwd in de periode tussen 1940 en 1958. Bijzonder waren ze vanwege hun buitengewone architectuur, stedenbouw, vernieuwing in de bouwtechniek, of om hun grote herinneringswaarde. 'Vijftig jaar later vraagt de nieuwbouw van toen om herwaardering en selectieve bescherming', schreef de minister in zijn persbericht. 'Door gebrek aan kennis en waardering dreigen monumenten in de wederopbouw wijken voorgoed te verdwijnen of onherstelbaar te worden verminkt. De toenmalige Rijksdienst voor Archeologie, Cultuur en Monumentenzorg vergaarde die kennis door een grondige inventarisatie en een waarderend onderzoek naar de architectuur en stedenbouw van de wederopbouw', aldus nog steeds datzelfde persbericht. De minister gaf daarmee aan dat de omloopsnelheid van gebouwen steeds korter wordt en dat zelfs gebouwen van bijzondere betekenis niet eens meer de kans krijgen om de status van monument te verwerven. Veel gebouwen of ensembles van gebouwen zijn al gesloopt voor ze vijftig jaar oud -de grens voor de status van rijksmonument- zijn. Een uiterst discutabele leeftijdsgrens, zeker wanneer daardoor schitterende gebouwen voor altijd verloren gaan, terwijl we in ons land beweren niet aan leeftijdsdiscriminatie te doen. Duurzaamheid, een ander door alle politieke partijen onderschreven criterium, blijkt voor de gebouwde omgeving eveneens een wassen neus.

In dit nummer van ons Kwartaalblad wordt op verschillende plaatsen een warm pleidooi gehouden voor gebouwen in onze gemeente die ontstaan zijn in de periode tot de jaren zeventig van de vorige eeuw. De gemeente is enkele jaren geleden onder meer door druk vanuit onze vereniging overstag gegaan bij haar pogingen om de Technische School Hoorn op de hoek van de Johannes Poststraat en de Liornestraat van de gemeentelijke monumentenlijst te halen. Daar was dit fraaie en zeldzame voorbeeld van het Nieuwe Bouwen in onze gemeente volstrekt terecht op geplaatst. Gelukkig is het pand met zijn bijzondere zaagtanddaken van de sloop gered. De eveneens aan de Johannes Poststraat gelegen Engelbewaarderskerk dreigt nu hetzelfde lot. Haar voortbestaan wordt bedreigd nu het bisdom Haarlem gekozen heeft voor het instandhouden van de Cyriacuserk aan het Grote Noord. Op zich is uit exploitatieve overwegingen begrip voor dat standpunt op te brengen. Zeker waar het kerkbezoek sterk terugloopt. Maar het opgeven van de Engelbewaarderskerk zou een uitermate betreuenswaardig gevolg zijn, want, lees de rubriek Bestuursmededelingen, ook dit is niet zomaar een gebouw. Meer dan twee jaar geleden vroeg Vereniging Oud Hoorn het gemeentebestuur om deze kerk aan de gemeentelijke monumentenlijst toe te voegen. De afdeling Erfgoed van de gemeente stelde, met een positief advies, de redengevende beschrijving op. Ook de Commissie Welstand en Monumenten schaarde zich achter de monumentale status van de kerk. Onlangs deelde de wethouder Monumentenzorg mee dat de kerk niet op de monumentenlijst komt.

In de kleine geschiedenis van de sterflats gaat Leo Hoogeveen in op de plannen van IntermarisHoeksteen tot aanpak, mogelijk sloop van dit mooie ensemble, waarvoor in de jaren zeventig nationaal en zelfs internationaal grote belangstelling bestond. Bussen vol architecten, stedenbouwkundigen, studenten, ambtenaren en politici bezochten de sterflats. Met dit bijzondere ontwerp gaf de gemeente Hoorn indertijd een van visie getuigende re-

actie op het grootschalige bouwen van de jaren zestig, zoals dat onder meer in de Bijlmermeer, Zoetermeer en tal van andere plaatsen in ons land tot stand kwam. Met behoud van een duidelijk stedelijke opzet kwam hier een zorgvuldig en geïntegreerd ontwerp tot stand, dat het verdient om eens tot gemeentelijk monument verheven te worden. Het is de hoogste tijd dat we gaan beseffen dat door de manier waarop wij op dit moment met het jonge erfgoed omgaan, er straks geen monumenten meer uit de naoorlogse periode zijn. Rentmeesterschap!

Egbert Ottens

Geknipt uit de rubriek “Van de bestuurstafel”

Religieus erfgoed

Het CDA in Hoorn organiseerde eind oktober jl een bijeenkomst over de toekomst van het religieus erfgoed in de gemeente. Bestuurders van kerken in Hoorn, Zwaag en Blokker waren uitgenodigd, geïnteresseerden in het behoud van onze monumenten, waaronder twee bestuursleden van Oud Hoorn, waren tevens aanwezig. Het CDA-kamerlid Van Vroonhoven lichtte de nieuwe regelingen op het gebied van de monumentenzorg toe. Alle kerkbesturen gaven aan grote problemen te ervaren met de kosten van onderhoud van hun monumenten. Ons erelid John Lamers, betrokken bij de restauratie van alle kerken in onze stad, benadrukte hoe, in een periode van nog geen twintig jaar de subsidieregelingen van het rijk steeds meer neerwaarts waren bijgesteld. Duidelijk werd dat het voor de meeste besturen moeilijk tot onmogelijk is al hun kerkgebouwen open te houden. Het kerkbezoek vertoont een doorgaande dalende lijn. Andere bestemmingen zullen voor leegkomende gebouwen gezocht moeten worden. Geen gemakkelijke opgave, want functies die respect hebben voor de oorspronkelijke bestemming van het gebouw, zijn niet breed gezaaid. In Hoorn is al eens geopperd om de mogelijkheden te bezien van vestiging van de bibliotheek in de Noorderkerk. Voor een instelling met toeloop vanuit alle wijken een aantrekkelijke locatie, dichtbij de knooppunten van het openbaar vervoer en met een ruime parkeervoorziening in de nabijheid. De plek aan de Wisselstraat komt dan vrij voor herontwikkeling. Elders in ons land zijn inmiddels voorbeelden van geslaagde transitie van kerkgebouwen naar een bibliotheek. Omdat de Noorderkerk het oudste monument in onze stad is, heeft het bestuur indertijd besloten om indien nodig een bedrag beschikbaar te stellen voor een haalbaarheidsonderzoek in deze richting, op voorwaarde dat ook andere partijen bijdragen. Tijdens de discussie in de Oosterkerk werd de gedachte geopperd om een Platform van beheerders van religieus erfgoed in te stellen, waarbij men een initiële rol van de gemeente zag.

Engelbewaarderskerk

Ruim twee jaar geleden pleitte onze vereniging voor het toekennen van de gemeentelijke monumentenstatus aan de Engelbewaarderskerk aan de Johannes Poststraat. Twee redenen had Oud Hoorn daarvoor. In de eerste plaats is deze kerk één van de weinige, markante en architectonisch interessante gebouwen uit de periode van de wederopbouw in onze stad. De kerk is een fraai voorbeeld van de naoorlogse rooms-katholieke kerkbouw, uitgevoerd in een functionalistische bouwstijl en geïnspireerd door het werk van de Franse architect Le Corbusier -diens Notre Dame du Haut in Ronchamps-. Het

kerkgebouw is daarmee van grote architectuur- en cultuurhistorische waarde. Tevens is de kerk van betekenis als vernieuwend werk in het oeuvre van het Leidse architectenbureau Van Oerle-Schrama-Bos. Bij het ontwerp is rekening gehouden met een nieuwe visie op kerkzijn en een oriëntatie op de buitenwereld. Tevens kwam een bijzondere samenwerking tussen architect en kunstenaars tot stand. Ook stedenbouwkundig heeft het kerkgebouw waarde door de beeldbepalende ligging als een baken in het centrum van Hoorn-Noord.

In de tweede plaats moet worden voorkomen dat alle zorg voor het religieus erfgoed zich richt op kerkgebouwen uit de 16^e en 17^e eeuw. De aandacht voor het monumentale erfgoed dient geleidelijk te worden verbreed naar latere perioden, in Hoorn de ring rondom de oude stad.

Tijdens genoemde bijeenkomst van het CDA over de toekomst van het historisch erfgoed in de Oosterkerk, deelde wethouder Van Weel onverwachts mee dat het college, positieve adviezen van de afdeling Erfgoed van de gemeente en de Monumentencommissie ten spijt, de kerk niet op de gemeentelijke lijst plaatst. Voor dat besluit werden tijdens die bijeenkomst geen argumenten gegeven. Mocht dit markante kerkgebouw verdwijnen dan zal dat een gevoelig verlies voor onze stad zijn. Laten we hopen dat het niet zover zal komen.